

INSUPERABLE RULES, ABSENTEEISM AND POLITICAL STRIFE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ROMANIAN NATIONAL REFERENDUMS (1990-2018)

Mihaela IVĂNESCU*

Received: October 31, 2018

Accepted for publication: December 5, 2018

Abstract: In the early '90s, the newly emerging Romanian democratic state was one of hope and change. After the collapse of the communist regime in Romania, political pluralism was restored, dozens of new political parties were established, and citizens could, finally, vote in free and fair elections. The enthusiasm for the new democracy was evidenced by the first elections from May 1990 in which over 85% of the Romanian voters participated. Subsequent elections registered lower turnouts that reached an alarming rate of 39% in 2008. Since then, participation in presidential elections has increased somewhat, but not enough to show that Romanians are again interested and involved in political life. Paradoxically, participation has been at the lowest during post-communist referendums, although these types of electoral contests bring Romania closer to a participatory democracy, in which citizens assume an increased political role by deciding directly (and not through their representatives) on issues of great political importance. This paper will address the issue of electoral absenteeism in Romania by putting a special emphasis on the political participation in the seven national referendums organized after 1990, in an attempt to show that beyond the legislative constraints imposed by imperfect electoral laws, electoral absenteeism led to electoral disproportionality and parliamentary instability, thus undermining the quality of the Romanian democracy.

Keywords: Romania, referendum, turnout, absenteeism, legislative provisions, second order elections

---

Rezumat: România anului 1990 poate fi considerată una a schimbării și a speranței. Regimul comunist căzuse, zeci de noi partide politice se înființaseră, pluralismul politic fusese restabilit, iar cetățenii puteau participa din nou în alegeri libere și corecte. Entuziasmul privind evoluția viitoare a statului a putut fi observat cu ocazia primelor alegeri, din mai 1990, atunci când mai bine de 85% dintre români au participat la vot.

---

* Mihaela Ivănescu, PhD is a Lecturer at the Faculty of History and Political Science, „Ovidius” University of Constanta, Romania. E-mail: miha.ivanescu@yahoo.com.

Următoarele momente electorale au fost caracterizate însă de o rată inferioară a participării la urne, care a scăzut constant și a ajuns la un minim alarmant de doar 39% în 2008. De atunci, doar la alegerile prezidențiale participarea politică a mai crescut, însă prea puțin pentru a putea genera speranța că românii devin din nou interesați și implicați în viața politică. În mod paradoxal, dezinteresul românilor față de participarea la urne a fost cel mai vizibil cu ocazia celor câteva referendumuri organizate în România după 1990. În cadrul acestor momente politice în care democrația contemporană se apropie cel mai mult de idealul democrației participative, în care rolul cetățenilor devine cu atât mai important cu cât ei pot decide direct (nu prin intermediul reprezentanților) asupra unor chestiuni de maximă importanță politică, românii s-au arătat cu atât mai indiferenți. Ne-am propus să analizăm în această lucrare problematica absenteismului electoral în România, cu un accent deosebit asupra participării politice în cadrul celor șapte referendumuri naționale organizate după 1990, în încercarea de a arăta că, dincolo de constrângerile legislative (legi electorale cu numeroase neajunsuri, menținute – intenționat sau nu – de-a lungul timpului, din rațiuni strict politice) absenteismul electoral a generat disproporționalitate electorală și instabilitate parlamentară, menținând calitatea democrației românești la un nivel suboptim.

Cuvinte cheie: România, referendum, participare la vot, absenteism, prevederi legislative, alegeri de ordin secundar

---
